

Juryrapport Gehandicaptenzorgprijs 2014

De Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN) nam in 2007 het initiatief tot het instellen van de Gehandicaptenzorgprijs. Deze prijs is speciaal opgedragen aan wijlen de heer drs. Ardi Bouter, voormalig lid van de Raad van Bestuur van de 's Heeren Loo Zorggroep, vanwege zijn belangrijke initiërende rol bij de ontwikkeling van het VGN-kennisbeleid. In 2014 reikt de VGN de Gehandicaptenzorgprijs voor de vijfde keer uit.

In deze editie zijn instellingen uitgenodigd om hun beste praktijkproducten in te zenden. Dit is een vernieuwing. In de eerste twee edities werd de prijs uitgelooft voor de beste onderzoekspublicatie. Vervolgens werden daarnaast ook praktijkproducten bekroond. Tijdens de afgelopen editie van de prijs, bleek het aantal inzendingen voor 'beste onderzoekspublicatie' achter te blijven bij het aantal inzendingen voor 'beste praktijkproduct'. Geconstateerd werd dat de praktijkproducten van hoge kwaliteit waren. Tevens bleek er (zeker bij de genomineerden) gedegen onderzoek aan ten grondslag te liggen. Mede gezien het feit dat er voor onderzoekspublicaties al diverse prijzen in Nederland uitgereikt worden, is besloten om bij de editie van 2014 alleen een prijs voor het beste praktijkproduct toe te kennen.

Doel van de Gehandicaptenzorgprijs in zijn algemeenheid is:

- verbetering van de kwaliteit van bestaan van mensen met een verstandelijke, lichamelijke, communicatieve en/of zintuiglijke beperking;
- verbetering van de professionele zorg en ondersteuning aan mensen met beperkingen;
- stimuleren van activiteiten binnen of tussen gehandicaptenzorginstellingen die zich richten op kennisontwikkeling, kennisverspreiding en professionalisering van de medewerkers;
- stimuleren van de ontwikkeling van klinisch bruikbare praktijkproducten die de zorg kunnen verbeteren.

Samenvattend: het doel van de prijs is de praktijk verrijken met klinisch bruikbare praktijkproducten met een gedegen methodische of theoretische onderbouwing.

Samenstelling van de jury

Met het toekennen van de Gehandicaptenzorgprijs 2014 beloont een vakjury (groepen) functionarissen en stagiaires van organisaties voor gehandicaptenzorg voor de ontwikkeling van hun praktijkproduct dat leidt tot verbetering van de professionele zorg en ondersteuning aan mensen met een beperking.

De beoordeling van de inzendingen is toevertrouwd aan de volgende deskundige juryleden:

- Sineke ten Horn (juryvoorzitter), zelfstandig medisch sociologe;
- Marian Jongmans, Hoogleraar Pedagogiek, in het bijzonder in de gehandicaptenzorg bij de Universiteit van Utrecht;
- Jacqueline Kool, Kennismanager bij Disability Studies in Nederland en auteur;
- André Mannak, inkoper AWBZ/gehandicaptenzorg Achmea;

- Liesbeth Sjoukes, arts voor verstandelijk gehandicapten bij Intermetzo en docent aan de opleiding tot arts voor verstandelijk gehandicapten in het Erasmus mc.;
- Aly Waninge, lector Participatie en gezondheid van mensen met een verstandelijke en visuele beperking, Hanze Hogeschool Groningen.

De producten van de shortlist zijn tevens beoordeeld door twee medewerkers van de Landelijke Federatie Belangenvereniging door en voor mensen met een verstandelijke beperking (LFB), te weten: Henriette Sandvoort en Caron Landzaat.

In totaal heeft de VGN 79 inzendingen mogen ontvangen. Van deze 79 inzendingen voldeden er 60 aan de inzendingscriteria.

De procedure

De selectieprocedure bestond uit de volgende stappen:

1. *Toets op inzendingscriteria*

Allereerst heeft de jurysecretaris getoetst of aan de inzendingscriteria werd voldaan. De inzendingen die niet aan de criteria voldeden, zijn niet doorgeleid naar de jury.

2. *Beoordeling door de jury*

Van de overige inzendingen heeft elk jurylid alle aanmeldingsformulieren beoordeeld aan de hand van criteria die zich richten op de volgende aspecten:

- inhoud (relevantie van het onderwerp en relevantie voor de cliëntgroep);
- kwaliteit (in welke mate is het product vernieuwend, is er gebruik gemaakt van goede kennisbronnen en is de doelgroep goed omschreven);
- levert het product een bijdrage aan kennisvermeerdering voor de sector.

3. *Selectie voor de shortlist*

Tijdens de eerste selectiebijeenkomst lette de jury met name op de relatie tussen onderzoek en product, innovatief karakter en daadwerkelijk profijt voor de cliënt in de praktijk. Op basis hiervan selecteerde de jury elf praktijkproducten voor de zogenaamde shortlist. Deze kandidaten werden uitgenodigd om het betreffende kennisproduct evenals nadere documentatie op te sturen.

Deze zijn door de jury opnieuw beoordeeld, waarbij met name aandacht is gegeven aan de gebruiksvriendelijkheid en de overdraagbaarheid van de producten. Daarnaast heeft in deze fase een extra beoordeling plaatsgevonden door twee ervaringsdeskundigen van de LFB. Zij hebben per inzending gemotiveerd aangegeven hoe belangrijk ze deze vinden voor cliënten.

4. *Selectie van de genomineerden*

Op basis van deze tweede beoordelingsronde selecteerde de jury in de tweede selectiebijeenkomst uit de shortlist twee genomineerden en wees daaruit de prijswinnaar aan. Daarnaast zijn drie inzendingen beloond met een aanmoedigingsprijs.

De oogst

De jury was net als voorgaande jaren verheugd dat zij een groot aantal inzendingen heeft kunnen laten meedingen naar de prijs. Het waren stuk voor stuk interessante inzendingen, waaruit blijkt dat er veel meer in de klinische praktijk wordt ontwikkeld dan veelal wordt gedacht. Over vele inzendingen is inmiddels informatie op het Kennisplein te vinden. De jury zag opnieuw een grote diversiteit aan inzendingen voorbij komen. Dit varieert van cursussen/trainingen, handboeken, methodieken, leerboeken, spellen, DVD's tot koffers.

Opvallend verschil ten opzichte de vorige edities, was het aantal inzendingen met producten met een digitaal karakter, zoals app's, websites, digitale platforms en e-learning programma's.

Thematiek die veel voorkwam in inzendingen betrof: gezondheid/leefstijl, verslaving, veroudering, communicatie en seksualiteit/weerbaarheid. Nieuwe thema's in deze editie zijn: vrijheidsbeperking, zingeving en ICT.

Wat de jury ten slotte opviel was dat er met een uitzondering, (nog) weinig producten inspelen op de enorme veranderingen/transities die op dit moment de zorg aangaan. Opgemerkt moet hier wel bij worden dat de transitie nog moet plaatsvinden en dat producten ontwikkelen tijd kost.

De jury was verheugd te merken dat eerder uitgevoerd onderzoek doorijlt in de praktijk van de sector, zoals bijvoorbeeld producten die zijn ontwikkeld voortvloeiend uit het GOUD onderzoek. De jury was tevens positief over het feit dat een aantal producten ontwikkeld werd niet allen *voor*, maar ook *samen met* de cliënt, hoewel dit wat haar betreft veel vaker het geval zou mogen zijn. Betrokkenheid van de (eind)doelgroep heeft immers doorgaans een positief effect op de kwaliteit en op de implementatie van kennisproducten.

Tenslotte merkt de jury op dat er sprake is van een groot faseverschil binnen de elf inzendingen van de shortlist. Naast robuuste, op stevig onderzoek gebaseerde en goed doorontwikkelde kennisproducten zijn er een aantal veelbelovende initiatieven die zich nog in een pril ontwikkelstadium bevinden. Dit verschil maakt dat de jury besloten heeft in deze editie twee inzendingen te nomineren voor de Gehandicaptenzorgprijs 2014. Daarnaast worden voor het eerst drie aanmoedigingsprijzen uitgereikt.

De prijs

De winnaar van de gehandicaptenzorgprijs ontvangt een geldbedrag van € 7.500,- en een sculptuur. De nummer twee ontvangt een geldbedrag van € 2.500,-. De winnaars van de drie aanmoedigingsprijzen ontvangen elk een geldbedrag van € 750,-.

De genomineerden in de categorie Praktijkproducten (in alfabetische volgorde)

- Spraaktaal, gids voor jongeren met een taalstoornis (Jet Isarin, Koninklijke Kentalis)
- 'Weten, vergeten en....begeleiden!' (Arianne Uijl-Bleijenberg, ASVZ)

Jet Isarin heeft met 'Spraktaal' een gids gemaakt met toegankelijke informatie over het wat, hoe en waarom van taalstoornissen. Het is tevens een werkboek dat jongeren en degenen die bij hen betrokken zijn handvatten biedt voor het denken en praten over het leven met een taalstoornis en voor het benoemen en uitbuiten van mogelijkheden en talenten. Jongeren met een taalstoornis (ESM of TOS) hebben veel moeite met taal en dus met communicatie. Hun handicap is onzichtbaar en onbekend en maakt hen onzeker en zwijgzaam. Dat jongeren met een taalstoornis wel degelijk veel te vertellen hebben, bewijst dit boek.

De grote kracht van dit boek is, volgens de jury, het gegeven dat het boek is geschreven in overleg met, en dus samen met jongeren met een taalstoornis. Deze cocreatie vond ook al plaats tijdens het participatief actieonderzoek, waarop dit praktijkproduct is gebaseerd. Een feit dat gemist wordt bij het overgrote deel van de overige inzendingen, terwijl deze werkwijze veel meerwaarde heeft. Het boek heeft aldus een uniek karakter verworven: het combineert kennis over deze doelgroep met dagelijkse ervaringen van de jongeren. En een boek dat door jongeren met een taalstoornis enthousiast werd ontvangen. Door hen wordt dit gezien als erkenning en als mogelijkheid om bekendheid te geven aan hun beperking. Ook in het onderwijs wordt het boek goed ontvangen en gebruikt.

De jury doet nog wel een aanbeveling aan de schrijfster. Het boek zou breder getrokken kunnen worden dan uitsluitend de doelgroep 'Jongeren'. Ook ouderen met een taalstoornis kunnen baat hebben bij het boek. En denk bijvoorbeeld ook aan mensen uit andere culturen met taalproblemen en eigen, specifieke aandachtspunten. Verder wordt aanbevolen van de volgende druk een ringbanduitgave te maken omdat dit het gebruiksgemak zal bevorderen.

Arianne Uijl-Bleijenberg diende het spel 'Weten, vergeten en begeleiden!' in voor de Gehandicaptenzorgprijs. Een spel voor iedereen die professioneel betrokken is bij mensen met een verstandelijke beperking en dementie. Een actueel onderwerp. Nederland vergrijst en ook mensen met een verstandelijke beperking worden ouder. Dementie komt ook bij mensen met een verstandelijke beperking steeds vaker voor. De toename van ondersteuningsvragen van mensen met een verstandelijke beperking en dementie is duidelijk merkbaar. Het spel is ontwikkeld om in te spelen op de behoeften aan kennis en vaardigheden, zowel bij begeleiders als ondersteunende disciplines.

De jury vindt dit een mooi uitgevoerd spel, dat op meerdere niveaus bruikbaar is. Tevens ligt er zeer gedegen onderzoek aan ten grondslag, dat via het spel de praktijk bereikt. Leuk aan het spel is dat het niet in één keer uitgespeeld hoeft te worden. Het is op diverse manieren te spelen. Zo kan men ervoor kiezen om 1 spelkaart met een vraag te selecteren en die vraag te bespreken in bijvoorbeeld een teamoverleg. Men wordt hierbij gestimuleerd om eerst zelf over het antwoord na te denken en vervolgens met elkaar in gesprek te gaan over de verschillende invalshoeken. Ook de familie van een cliënt kan geholpen zijn met het spelen van dit spel. De bij het spel behorende handleiding kan ook worden gebruikt als naslagwerk om informatie rondom ouderen en dementie op te zoeken en producten als dvd's en vragenlijsten te vinden. De jury concludeert dat het spel met geringe aanpassing ook in andere sectoren te gebruiken is, bijvoorbeeld in de ouderenzorg en in het beroepsonderwijs.

Een aandachtspunt dat de jury optekende is dat de spelleider goed ingevoerd in het onderwerp moet zijn en ook het instapniveau van de spelers moet kunnen inschatten. Dat vraagt wel wat voorkennis. De jury miste het werken met levensverhalen. Terwijl dit de zorg voor de ouder wordende mensen met een verstandelijke beperking, ook die met dementie, zeker ten goede komt.

De winnaar:

De jury heeft uit deze twee inzendingen aangewezen als winnaar:

Spraaktaal, gids voor jongeren met een taalstoornis van mevrouw Jet Isarin van Kentalis!

De jury wil daarmee blijf geven van haar grote waardering voor de wijze waarop deze winnares 'Nothing about us, without us' in praktijk brengt. Al jarenlang voert ze namelijk op zeer gedegen en tegelijk zeer betrokken wijze onderzoeksprojecten uit samen met jongeren met auditieve beperkingen en spraak-taal moeilijkheden. Deze wijze van praktijkonderzoek versterkt de mede-onderzoekers met beperkingen, terwijl met het resultaat van dit onderzoek bruggen naar hun omgeving kunnen worden gebouwd. Waar de communicatie voor andere onderzoekers een handicap zou kunnen vormen, benutte Jet Isarin al vroeg de kracht van internet door met deze jongeren chatsessies te houden. Aldus begaf ze zich buiten de gebaande paden. Een dergelijke wijze van out of the box denken wil de jury graag aanmoedigen. Verder wil de jury op deze plek zorginstelling Kentalis complimenteren. Deze instelling die zich richt op ondersteuning van mensen met auditieve en communicatie beperkingen werd in 2012 eervol vermeld en ziet nu haar langdurige actieve kennisbeleid met de 1e prijs beloond. Een beleid dat gekenmerkt wordt door de hierboven geschetste visie waarin de wensen en behoeften van cliënten een grote rol spelen en daarnaast door intensieve verbindingen met de academische wereld via verschillende leerstoelen aan de Radboud universiteit en de Rijksuniversiteit Groningen.

Aanmoedigingsprijzen:

Naast deze twee prijswinnaars, heeft de jury 3 inzendingen aangewezen voor een aanmoedigingsprijs.

Deze aanmoedigingsprijzen gaan naar (in alfabetische volgorde):

ICT als onderdeel van zintuiglijk zinvolle dagbesteding aan cliënten met zeer ernstige meervoudige beperkingen van Yvonne den Exter van SWZ Zonhove

Hierbinnen is een aantal producten ontwikkeld dat de drempel voor mensen met zeer ernstige meervoudige beperkingen verlaagt om gebruikt te maken van ICT. Met een positief en selectief auditief en visueel prikkelaanbod blijken mensen met zeer ernstig meervoudige beperkingen meer mogelijkheden te krijgen voor eigen voorkeur. Een stroomschema maakt inzichtelijk hoe de juiste toepassing bij de juiste cliënt te gebruiken.

Zorg voor participatie van Gineke Hanzen van Koninklijke Visio

Een methodiek, ontwikkeld om mensen met ernstige beperkingen te ondersteunen bij het kiezen, verkrijgen en behouden van zelfgekozen doelen;

Ik-boekje van Jolanda Haring-van Dorp van Pameijer

Een applicatie voor de Ipad, ontwikkeld voor kinderen met een Ernstig Meervoudige Beperking. Een hulpmiddel voor ouders, begeleiders en anderen dat helpt de emoties, het communicatief gedrag van het kind eerder te herkennen en erop te reageren;

Het zijn alle drie waardevolle, zinvolle producten die er voor de jury in positieve zin uitsprongen. Het Ik-boekje vanwege het feit dat het een heel prachtig vormgegeven, klein (maar daardoor juist waardevol) product is. Zorg voor participatie omdat het onderwerp 'participatie' een logisch gegeven lijkt, maar zeker voor deze doelgroep nog niet is. En ICT als onderdeel van zintuiglijk zinvolle dagbesteding aan cliënten met zeer ernstige meervoudige beperkingen omdat dit bewerkstelligt dat zelfs mensen met zeer weinig bewegingsmogelijkheden gebruik kunnen maken van ICT. Met ICT zijn mensen in staat om zelf hun omgeving te beïnvloeden, iets dat voor deze doelgroep, die vaak heel afhankelijk is van anderen, van grote toegevoegde waarde is.

Deze producten krijgen de aanmoedigingsprijs met de aanbeveling hun mooie producten vooral verder door te ontwikkelen.

De Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN) is de brancheorganisatie die opkomt voor de belangen van aanbieders in de gehandicaptenzorg. De 165 instellingen die bij ons zijn aangesloten, variërend van klein tot groot, bieden zorg en ondersteuning aan mensen met een verstandelijke, lichamelijke en/of zintuiglijke beperking.